

باقر العلوم

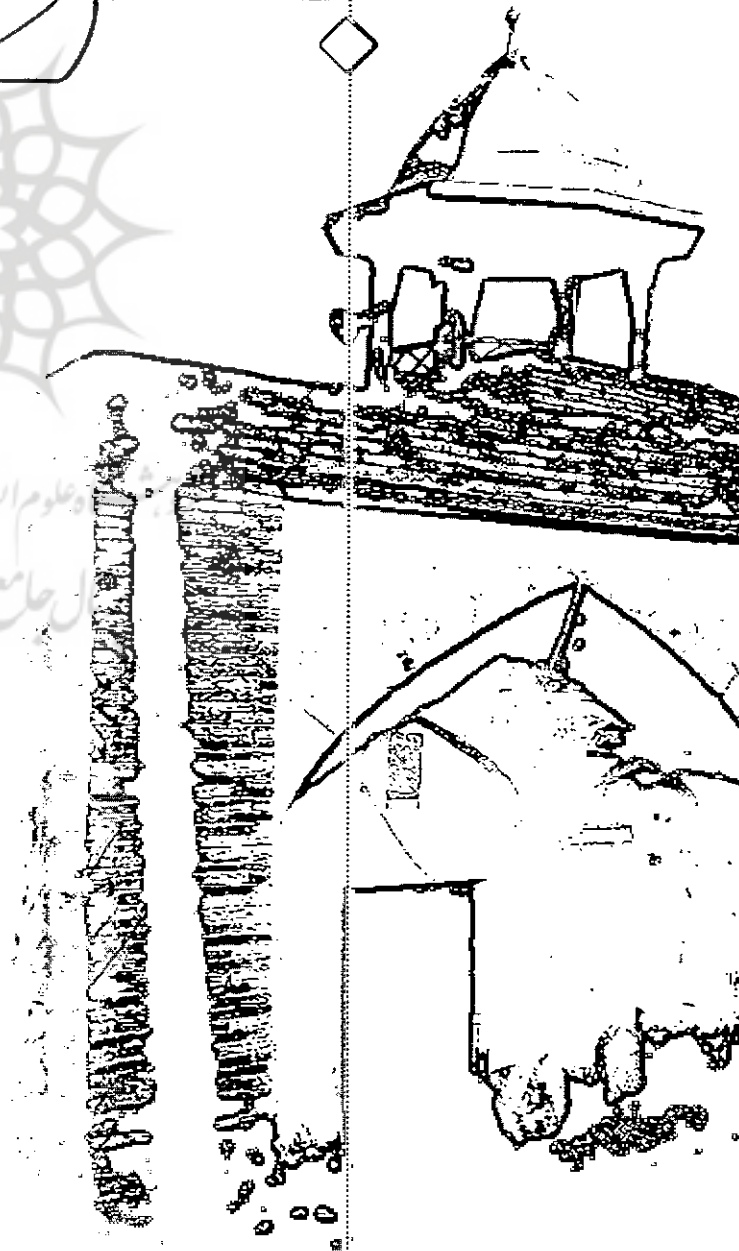
مدرسه علمیة باقر العلوم (ع)

خوانسار و موقوفات آن

حمیدرضا میرمحمدی

شهر دیرپا و کهن خوانسار در استان اصفهان در میان شهرهای اطراف و اکناف از نظر فرهنگی، مذهبی موقعیتی ممتاز و جایگاهی ویژه دارد. آنچه مسلم است اینکه گسترش اسلام در این ناحیه از کشورمان مربوط به قرن دوم و سوم هجری است. در این شهر کهن در هر عصر و زمانی علما، دانشمندان، فضلا و حکمای بزرگی تربیت یافته‌اند که هر یک از آنان از مفاخر جهان اسلام شده‌اند. در شهر خوانسار از زمان صفویه تا کنون مدارس علمیه پررونقی دایره بوده است. از مدارس علمیه خوانسار قبل از دوران صفویه اکنون اثری باقی نمانده است. امروزه در این شهر ۳ حوزه علمیه دایر است. مدرسه علمیه مریم بیگم صفوی که امروزه به نام حوزه علمیه علوی مشهور است از جمله بناهای عصر صفویه در این شهر است که تاریخ انشای وقفنامه آن سال ۱۱۰۶ هـ ق است. این مدرسه علاوه بر ارزش و اهمیت فرهنگی - مذهبی از جمله آثار تاریخی خوانسار می‌باشد. در نیم قرن گذشته مرحوم آیت‌الله حاج سید حسین علوی (ره) در عمران و آبادانی این مدرسه تلاش بسیار کرد. بسیاری از علمای بزرگ به ویژه حضرت امام خمینی (ره)، حضرت آیت‌الله گلپایگانی، آیت‌الله سیدمحمد تقی خوانساری (صاحب نماز استسقاء)، آیت‌الله حاج سیداحمد خوانساری و... تحصیلات اولیه را در این مدرسه به پایان رسانده‌اند.

دومین حوزه علمیه در خوانسار، حوزه علمیه حضرت ولی عصر (عج) (مهدیه) است که در سال ۱۳۴۸ توسط حضرت آیت‌الله حاج سیداحمد خوانساری (ره) بنیاد نهاده شد و با عنایت حضرت آیت‌الله حاج سیدمحمدعلی بن الرضا و مدیریت، تلاش و درایت حضرت آیت‌الله حاج سیدمهدی بن الرضا حفظهم الله تعالی در مدتی کوتاه پس از بنیاد



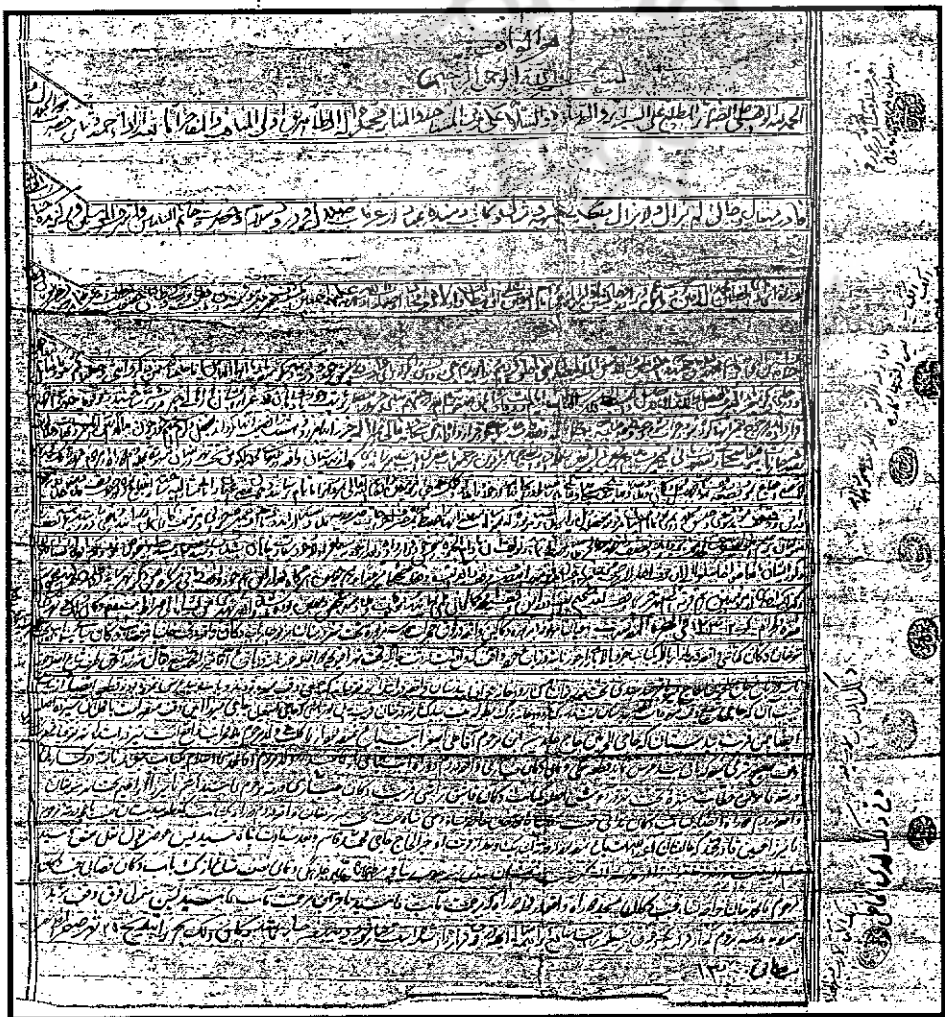


به یکی از حوزه‌های بزرگ کشور تبدیل شد. این حوزه هم اکنون از حوزه‌های علمیه پررونق جهان اسلام است و قدرت عملکرد آن با پذیرش تعداد قابل توجهی طلبه از سایر کشورهای اسلامی از مرزهای کشور فراتر رفته است. آثار و برکات این حوزه در آینده نمود بیشتری خواهد داشت.

مدرسه علمیه میرباقری که اکنون به مدرسه باقرالعلوم (ع) موسوم است، دومین مدرسه قدیمه در خوانسار است. این مدرسه در محله موسوم به «دوره» مجاور حسینیه دوره واقع است و سابقاً به مدرسه دوره معروف بوده است. این مدرسه توسط مرحوم حاج میرباقر بنا نهاده شده، تاریخ دقیق بنای مدرسه به دست نیامد، آنچه مسلم است براساس وقفنامه مدرسه مرحوم حاج میرباقر تا سال ۱۲۳۲ هجری قمری حیات داشته است.

این مدرسه به واسطه واقع شدن در مجاورت رودخانه خوانسار بارها توسط سیل دچار خسارت شده است. مرحوم حضرت آیت‌الله سیدمحمدتقی غضفری و حضرت آیت‌الله حاج سیدمهدی غضفری رضوان‌الله تعالی علیهم در نیم قرن گذشته در تعمیر، بازسازی و رونق این حوزه نقش بسزایی داشته‌اند و به همین سبب نیز مدرسه را به نام مدرسه غضفری (در زمان حیات ایشان) نیز می‌نامیدند. مرحوم حاج حبیب‌الله میرباقری وکیل رسمی موقوفات مدرسه نیز در طول ۵۰ سال گذشته تلاش بسیاری در حفظ و افزایش موقوفات آن به عمل آورد و پس از وفات ایشان کلیه امور موقوفات مدرسه به اداره اوقاف و

امور خیریه شهرستان خوانسار واگذار شد. آنچه در پی می‌آید وقفنامه اولیه مدرسه است که تاریخ انشای آن ۱۲۳۲ هجری قمری است و سپس صورت کلی موقوفات و افزایش آن در سال ۱۳۴۸ توسط مرحوم حاج حبیب‌الله میرباقری را آورده‌ایم.



هو الواقف
 بسم الله الرحمن الرحيم
 الحمد لله الواقف علی
 الضمایر و الصلوٰة والسلام
 علی مزین المساجد و
 المنابر محمد و آله الطاهیرین
 اولی المناقب و المفاخر
 اما بعد از اداء حمد و ثناء
 حضرت ذوالجلال و قادر
 متعال و خالق لم یزال و
 لایزال و یگانه بی‌شبهه و
 مثال و نجات‌دهنده عباد از
 غرقاب ضلال و درود و سلام
 بر حضرت خاتم النبیین و

اشرف المرسلین و برگزیده جناب رب العالمین و راهنمای هادی مضلین محمدالامین و وصی و ابن عم او و برادر و جانشین او امیرالمؤمنین علی بن ابی طالب و اولاد امجاد او صلوات الله و سلامه علیهم اجمعین مکشوف ضمیر منیر هوشمندان بافطانت و زکی و طالبان حقیقت مطلب و مدعی می نماید که نظر به فرمان و خطاب جناب اقدس الهی در قرآن مجید و فرقان حمید « و ما خلقت الجن و الانس الا ليعبدون »^۱، یعنی: ما خلق نکردیم و نیافریدیم جن و انس را مگر از برای عبادت و پرستش خود، و در کریمه دیگر می فرماید « یا ایها الناس انا خلقناکم من ذکر و انثی و جعلناکم شعوبا و قبائل لتعارفوا »^۲ و در جای دیگر می فرماید الشرف بالفضل و الادب بالاصل والنسب الحمد لله رب العالمین.

در ایام دولت پادشاهان صفویه بنای خیر در امضاء برپاست و خود پادشاهان بلکه غیر ایشان از اهالی خیر مدرسه‌هایی ساختند، موقوفات چند هم جهت آنها قرار داده‌اند که خرج تعمیر آنها کرده شود و خراب نشود و جهت وظیفه طلبه که معطل نمانند و صدقات جاریه برای خود قرار داده‌اند حق سبحانه و تعالی همه اهالی خیر را بیامرزد و بهشت را نصیب آنها بگرداند به فضل و کرم عمیم خود چون برگذاشتن آثار خیر و باقیات صالحات و صدقه جاریات توفیقات سبحانی و تفضلات ربانی عالی حضرت حاج الحرمین الشریفین سلاله السادات^۳ عظام حاج میرباقرین مرحمت‌آب سیدمیرزا قدری ملک از بیدستان واقعه در منتهای محله پلگوش تحت نهر در منان مشهور به محله دم دوراه از مرحوم مبرور آقا ملک محمدبن آقا شفیع ایتاع نموده به صیغه وقف نموده است جهت محل و مکان مدرسه و به یاری حق سبحانه و تعالی مدرسه را در آنجا بنا نمود از خود و امداد و کمک جمعی از مؤمنین زادهم الله تعالی بمرور الدهور^۴ به اتمام رسانید و چون بعضی اعیانی را بانی مشارالیه ساخته و ایتاع نموده بود جهت وقف مدرسه جدیدیه مرقوم را در این وقت وقف مؤبد شرعی و حسب مخلص دایمی نمود تمامی اعیان موقوفه را مفضلله ذیل بر مدرسه مزبور که همه ساله منافع آنها را ضبط نموده و به مصرف اخراجات ضروریه مدرسه از اندود بام و تعمیر و خرابی و مرمت کاری برسانند و مابقی را دو رسد^۵ نمایند نصف را متولیان برسم التولیت و حق الخدمت بردارند و نصف را جهت مصالح مدرسه ضبط نمایند و تولیت آن را مادام الحیوة به نفس خود قرار داد و بعد از خود به سه نفر از اولاد خود سیادت پناهان سیدیاسین و سیدمعصوم و سیدطاها مفوض نمود و هکذا بعد از ایشان به اولاد ذکور ایشان ما تعاقبوا تناسلوا الی ان یرث الله الارض و من علیها اعیان مرقومه را به تصرف وقف وا گذاشت وقفا صحیحا شرعیاً و همچنین هرگاه بعد از این هم خود واقف و بانی هر گاه عین دیگر به هم رسانند داخل وقف کنند صحیح است و کذا لک احدی از مؤمنین هم قربه الی الله جزئی وقف صحیح است و در این وقف نامچه کماکان قلمی نمایند که موقوفات مدرسه مشخص و معین بوده باشد و الله یهدی من یشاء الی صراط مستقیم و کان ذالک فی شهر ذیقعدہ الحرام ۱۲۳۲ فی الهجرة المقدس.

اعیان موقوفه مزبور

دکاکین واقعه در فوق حجرات مدرسه مزبوره تحت نهر درمنان^۶ مزبور چهار باب، دکان واقعه در تحت خانه باقر قصاب کان میانی یکباب، دکان تحت باغچه سعید الاسلام تحت نهر ترنقان^۷، دکان کفاشی واقعه در بازار بالا جزو بالای بازار، جوز نابته در باغ جوز واقف که واقع است در دشت چالگه



۱. سوره ذاریات آیه ۵۶

۲. سوره حجرات آیه ۱۳

۳. شجره سادات میرباقری یا ۲۲

و اسطه به امامزاده احمد(ع) مدفون در شهر خواتسار می‌رسد. ادامه شجره بدین شرح است سیداحمدبن سیدطاها بن سیدیحیی بن سید محسن بن سیدمهدی مسمی به سید محمد المدفون به سامراء فرزند حضرت امام علی‌التقی(ع).

۴. اضافه کند خداوند آنها را به مرور در زمان‌ها.

۵. دونیمه یا دو قسمت کردن.

۶ نام دیگر نهر درمنان، درمنون است و اصل آن را درمیان گفته‌اند. این نهر از رودخانه (ضلع جنوبی فلکه امام) منشعب و پس از عبور از بازار پایین شهر به سمت شمال غربی، محله پایتخت جریان دارد.

تحت نهر اقیونجه^۸، دو اصله جوز نابته در باغ آقامیرزا محمد شفیع بقال تحت نهر زراغوش^۹ طرف شارع، اصله جوز نابته در باغ حاج الحرمین حاج میرباقر بیدهندی تحت نهر سونقان^{۱۰} کنار رودخانه خوانسار، بیدستان واقعه در ابتدای نهر نقوفیانه (نوقوفیان^{۱۱}) که جمعی وقف نموده بودند و باقی بید غرس نموده‌اند. ایضا از بیدستان جنب آن که حاج شفیع وقف نموده است، قطعه بیدستان پشت مدرسه کنار رودخانه بزرگ به طول، منبت بیدکنار نهر درمنان قریب پل یوزباشی حاجی اسماعیل حاج میرزا امین وقف نموده است با محل آن ۱۳ اصله، ایضا چمن قریب بیدستان که حاج الحرمین عابدین بن مرحوم آقا علی اصغر ایتیاعی نموده بود از آقا کلبعلی ولد مرحوم ملامحراب [که] واقع است نیز در ابتدای نهر نقوفیانه مغرب نهر درمنان وقف صحیح شرعی نمود که بانی بید غرس نماید، قطعه همگی و تمامی دکان خبازی واقعه در دم دوراه ایتیاعی از آقا عبدالله ولد مرحوم آقامحمد آقا اسلام، جوز نابته در کنار باغ ورثه آقا مؤمن خطاب^{۱۲} شهرتا تحت نهر زراغوش اصله، یکباب دکان قاشق تراشی قریب دکان خبازی ورثه مرحوم آقا سیدهاشم امیرزا ابراهیم تحت نهر ترنقان واقعه در دم دوراه، ایضا یکباب دکان ندافی^{۱۳} جنب دکان آقامحمدخان خواجه [خواجه] نساء وقفی شاه نجف تحت نهر ترنقان واقعه در دم دوراه یکباب، یک قطعه بیدستان جنب باغچه ورثه مرحوم آقا میرزا حسین قادر محمد که عالی شأن آقا عبدالله ایتیاعی نموده بود از ورثه اسدبیک و بعد از فوت او خیرالحاج حاجی محمدقاسم و بعد سیادت پناه آقاسید یاسین عوض پول نقل نعش و سید معظم‌الیه وقف نمودند و تنخواه او را از مدرسه اخذ کردند...^{۱۴} و همگی و تمامیت نصف مشاع از یکباب دکان قصابی جنب دکان مرحوم آقامحمدخان خواجه نساء، جنب دکان مسجد دوراه واقعه در محله دوراه که مرحمت‌مآب آقاسید باقر بن سید یاسین متولی فوق وقف مؤبد نمودند به مدرسه مرقوم از قراری که در فوق مسطور است منافع آن را همه ساله آنچه در فوق قرار شده است رفتار شود و صیغه جاری شد و کان ذالک تحریراً به تاریخ ۲۵ شهر صفر المظفر مطابق ۱۳۰۰ هجری.

امهار و حواشی

- * بسمه تعالی اعترف الواقف المزبور بما رقم و سطر فيه لدی [مهر]: محمدجعفر.....
- * ما فی هذا الكتاب حق و صواب و حرره [امهار]: محمد بن حیدر - عز من قنع و ضل من طمع، حسن - عبدمحمد الموسوی
- * ذالک الكتاب لاریب فيه [مهر]: حبیب الله
- * اذا وقعه الواقف لیس لوقعتها کاذبه [مهر]: سیاه شده و ناخواناست
- * ما فی هذا الواقف لاریب فيه [مهر]: سیاه شده و ناخواناست
- * ذالک الكتاب لاریب فیها [مهر]: علی بن محمدقاسم
- * الموافق مضمون هذا الواقعة [مهر]: الراجی عبده محمد حسن
- * وقع ذالک لدی الخاطی [مهر]: محمدرسول
- * فی هذا الكتاب حق و صواب [مهر]: محمد بشیر
- * ما فی هذا الكتاب حق و صواب [مهر]: محمد بن طاهر بن ملک محمد

بسم الله الرحمن الرحيم

سبحانک اللهم یا ذا الجود و الکریم الذی علم بالقلم علم الانسان ما لم یعلم حمداً علی الآله و شکراً علی نعمائه تعالی شأنه علواً کبیراً ثم اصلی علی من بالحکمة مرسل و علیه [...] المعارف بالحق منزل و علی آله الذین للمجد و العلی بولائهم السیئات بالحسنات تبدل و لعنت الله علی اعدائهم من الابد و الازل

و بعد چون مرحوم فردوس مکان حاج میرباقر جد امجد آقایان میرباقری فعلی که بالغ بر دو قرن و نیم پیش از این در محله دوراه مدرسه‌ای که فعلاً حاضر است با حسن نیت بنا کرده و نیز موقوفاتی

در ایام دولت

پادشاهان صفویه

بنای خیر در امضاء

برپاست و خود

پادشاهان بلکه غیر

ایشان از اهالی خیر

مدرسه‌هایی ساختند،

موقوفات چند هم جهت

آنها قرار داده‌اند که

خرج تعمیر آنها کرده

شود و خراب نشود

و جهت وظیفه طلبه

که معطل نمانند و

صدقات جاریه برای

خود قرار داده‌اند.

۷. طرنقان یا طرنقون از رودخانه خوانسار در محله موسوم به حبیبی‌ها منشعب و به سمت شمال غربی شهر جاری است.

۸. نهر اقیونجه نام دیگر آن «ملیجه» است این نهر از محل سرچشمه خوانسار منشعب و به سمت غرب شهر در جریان است.

۹. نهر زراغوش در محل سرچشمه خوانسار منشعب، مسیر آن از جنوب شهر به سمت شمال غربی شهر و پرآب‌ترین نهر خوانسار است.

۱۰. سونقان یکی از محله‌های شمالی شهر خوانسار است.

۱۱. نهر نوقوفیانه که نام دیگر آن «فتیسه» است در محل پل دختر از رودخانه خوانسار منشعب و به سمت غرب و شمال غربی شهر جریان دارد.

۱۲. خطاب به معنای کسی است که بسیار خطبه خواند یا بسیار خطاب کند.

۱۳. ندافی به معنای حلاجی یا پنبه‌زنی است.

۱۴. یک کلمه خوانا نیست و از بین رفته است.



چند برای عمران آن ابنیه تاریخی وقف نموده تولیت آن را بر طبق وقفنامه‌چه که مفاد آن عیناً برای استحضر عموم و اخلاف آن مرحوم طبقاً بعد طبق نوشته می‌شود در حال حیات با خود و بعداً با سه نفر اولاد ذکور که موسوم به آقایان سیدیاسین و سیدطاها و سیدمعصوم بودند که فعلاً هر یک از آن سه نفر چندین نفر اولاد ذکورند واگذار و بعد به اعقاب ذکور هر یک نسل بعد نسل و البته در این مدت متمادی و تأثیر مرور زمان و وقوع حادثات از طرفی مقداری از اعیان موقوفات آن زمان چه از بین رفته و چه به صورت دیگر درآمده و از طرفی در سنوات پیش از عواید و فروش درخت‌های جوزات^{۱۵} و غیره و از منافع مستغلات خود موقوفات اعقاب مرحوم نامبرده اندازه‌ای که مقدور بوده چند باب دکان خریداری و ضمیمه وقفیت مدرسه قرار داده و چون نژاد و اخلاف پیوسته دارد و به کثرت و وفور می‌رود و کاملاً به طوری که تمام اذهان را در آتیه متوجه موقوفات مدرسه دوره نماید مدارکی در بین نبود و بیم آن می‌رفت که در آتیه بعضی از اخلاف از مال موقوفه خدای نخواستہ سوء استفاده نمایند و باعث افسردگی روح مقدس واقف گردد و از طرفی به علت تکثر اخلاف و پراکندگی آنها و حسن ظن نیت‌های بعضی دین بعضی وسیله اجتماع عموم آیندگان و تمام اخلاف مرحوم واقف علیه الرحمه به دانستن کل اعیان موقوفات غیرمقدور و در دو قرن گذشته بعد از مرحوم واقف سه نفر فرزندان نامبرده آن مرحوم هیچ کدام از احفاد در فکر روشن کردن موضوع نبوده‌اند و رفته رفته داشت اعیان موقوفات در زیر پرده‌های استتار مسطور و اذهان بعض موالات را مشوب می‌نمود از جایی که نیت مقدس واقف خیر محض و محض خیر بود حضرت ایزد متعال جلت عظمتہ خود حافظ اعمال خیریه بندگان است و لازم است فیما بین هر فامیلی یکی را برانگیزد که آن یک نفر از طرفی حق پرست و از طرفی دارای شخصیتی باشد که بتواند حقایق از پس پرده‌های اذهان مشوبه خارج نماید روی این اصول مسلمہ در بین طبقه پنجم اعقاب مرحوم واقف یک نفر که از هر حیث شایسته و به زور کمال آراسته و موسوم بود به آقای سید حبیب‌الله میرباقری ابن مرحوم زبدت‌المحدثین آقای سیدجواد ابن مرحوم آقای سیدمحمد ابن مرحوم سیدطاها و هو احد من بنون الواقف رحمت الله علیهم اجمعین پیدا گردید از طرفی خود یک نفر از احفاد و از متولیان به شمار بود و از طرفی به استثناء یکی از دو نفر از متولیان تمام اخلاف و اعقاب مرحوم واقف با در نظر گرفتن در صلاحیت مشارالیه در محضر رسمی شماره ۲۵ خوانسار طی نمره ۶۵۶۸ مورخه ۲۱/۱/۱۰ شمسی از خود سلب اختیار نموده و مشارالیه را برای مدتی از برای وکالت خود انتخاب کرده و از خود طبق وکالت‌نامه سلب اختیار نمودند و حدود شرایط و مدت و اندازه اختیارات به شرح مندرج در آن وکالت‌نامه است روی این اصل معظم‌الیه صلاح دیدند که اولاً مفاد وقف‌نامه‌چه اولیه و ثانیاً کلیه اعیانی که نیاکان او بعد از واقف و هر چه را خود ایشان بر موقوفات مدرسه افزوده‌اند در این ورقه به طور واضح ذکر نماید و با اینکه با وکالت‌نامه که اسماً دارد رعایت الاحتیاط به امضاء هر یک از متولیان که فعلاً وجود و حضور دارند برسانند.

پس از انتخاب مرحوم حاج حبیب‌الله میرباقری به عنوان متولی تام الاختیار موقوفات مدرسه علمیه باقرالعلوم (ع) در سال ۱۳۶۶ هـ قمری اقرار ایشان به عنوان وکیل رسمی متولیان صورت موقوفات موجود مدرسه توسط ایشان بدین شرح اعلام:

۱. کافه و کلیه دو باب دکان فوقانی ابنیه تحتانی مدرسه که محدود است جنوباً به شارع مدرسه و شمالاً به فضای مدرسه و غرباً به حجره دودری موقوفه مدرسه و شرقاً به حجرات فوقانی مدرسه با تمام ملحقات و منضعات و متفرعات و سکوی آنها من دون استثناء

۲. تمامت شش‌دانگ از هر یک پنج باب متصلات دکان جدید البناء که در محل مخروبه و دکان‌های وقفی قدیم مدرسه شخص آقای وکیل مزبور از عوائد خود مدرسه بنا نموده است و محدود است جنوباً از ابتدای شارع جنوبی مدرسه و شمالاً به دکان وقفی مسجد دوره که دیوار آخر دکان پنجمی نیز اختصاص این دکان‌هاست غرباً به بازار و شرقاً به فضای مدرسه با کل ملحقات و منضعات و متفرعات هر پنج باب.



۳. کافه ۳ دانگ مشاع از کل شش دانگ یک باب دکان کوچک که در محل گندم پاک‌کنی دکان خبازی موقوفه آقای سیدحسین الله احداث نموده برابر دکان صباغی^{۱۶} فعلی که قبلاً خبازی بوده ظهر حسینییه دوراه تحت و روی نهر درنمان محدود است شرقاً به حسینییه غرباً به بازار و جنوباً به دکان‌های حسینییه و شمالاً به نهر درنمان و کوچه مدرسه با کل ملحقات و منضعات و متفرعات حسب‌السهم کافه شش دانگ از هر یک دو باب دکان متصلات که واقع است در بازار دوراه در ظهر ملک ورثه مشهدی محمد نجار که محدود است غرباً به بازار و شرقاً به ملک ورثه مشهدی محمد و شمالاً به دکان ورثه مرحوم حاج سیدمصطفی معصومی و جنوباً به دکان متصرفی اَلف‌الله شجاعی با کل ملحقات و منضعات و متفرعات و مشخصات از هر یک دو باب همگی و تمامت سه دانگ مشاع از کل شش دانگ دو باب متصلات ظهر قسمت مسجد مدرسه از طرف غرب که محدود است غرباً به بازار و شرقاً به مسجد مدرسه، جنوباً به دکان وقفی مسجد دوراه و شمالاً به دکان لطف‌الله شجاعی و این دکان همان دکان قصابی است که در وقف‌نامه اولیه نوشته شده و فعلاً صورت دو باب به خود گرفته تا معلوم باشد، و تمامی دو باب دکان متصلات به یکدیگر طرف غربی بازار محازی کوچه مدرسه که یک باب از این دو باب و بزرگ کارخانه صباغی است و دیگری دکان کوچکی جنب آن است محدود است شرقاً به بازار غرباً به واقفانه پشت خانه ورثه مشهدی محمد نجار و جنوباً به دکان موقوفه و شمالاً به دکان وقفی مسجد

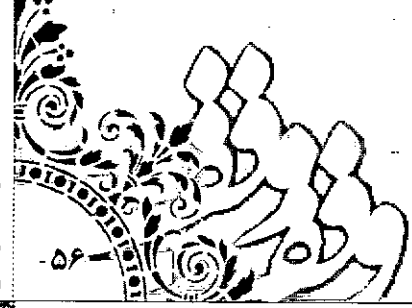
و غیره که این دو باب همان دکان خبازی است که در وقف‌نامه اولیه به شرح فوق ذکر گردیده و فعلاً به صورت دو بابی به خود گرفته با کل توابع و لواحق و متفرعات و مشخصات هر یک از دو باب کافه شش دانگ یک باب دیگر دکان که محدود است شرقاً به بازار دوراه غرباً به واقفانه زیر نهالستان موقوفه و جنوباً به دکان حاج محمود شفیع و شمالاً به دکان موقوفه مسجد دوراه با تمام توابع و لواحق شرعیه و عرفیه و متفرعات هر یک از هر طرف کلیه شش دانگ از هر یک سه باب دکان متصلات دیگر طرف غربی بازار دوراه شرقاً به بازار نیز به واقفانه زیر نهالستان موقوفه و جنوباً به حجره متصرفی امیرزا احمد سراج قاضی سعیدی و شمالاً به دکان موقوفه

حسینییه دوراه با تمام ملحقات و همگی یک باب دیگر دکان واقعه در تحت کاروانسرای سابق حاج محمدجواد فرجی جنوباً به شارع خاص ورثه کربلایی غلامرضا و کربلایی محمدعلی و غیره و تمامی شش دانگ دیگر از هر یک شش باب دکان متصلات واقعه در طرف شرقی بازار دوراه که محدود است غرباً به بازار دوراه و شرقاً به باغچه موقوفه خود مدرسه که در ذیل مشروح و شمالاً به دکان متصرفی ورثه مرحوم کربلایی عبدالحسین جنوباً به دکان آقایان شجاعی با کل ملحقات و منضعات شرقاً و غرباً و جمع کلیه دکانین موقوفه مدرسه دوراه که جمعاً واقعه است در بازار دوراه و تمام آنها کلیه ۲۳ باب و سه دانگ می‌شود که بایستی کلیه اعقاب مرحوم حاج میرباقی واقف و اخلاف آنها همیشه مستحضر باشند که تمام این دکان‌های جدیدی و قدیمی موقوفه مدرسه و هیچ‌گونه ارتباط به ملکی یا شخصی یا موروثی مالکی ندارد. کافه و کلیه شش دانگ یک قطعه باغچه قادر محمدی مشهور مشروب نهر درنمان که محدود است غرباً به شش باب دکان‌های موقوفه مدرسه مزبور در فوق و شرقاً به رودخانه و جنوباً به باغچه ورثه مرحوم حاج حیدرعلی به انضمام دو اصله جوز قوی مغروسه در آن و آنچه نهار بید و صنوبر جدیداً در آن، آقای سیدحسین الله غرس نموده به عنوان شرکت مخصوص خود و موقوفه مدرسه بر طبق شرایط و کالت‌نامه رسمی مزبور در بالا و



مدرسه علمیه مریم بیگم
صفوی که امروزه به
نام حوزه علمیه علوی
مشهور است از جمله
بناهای عصر صفویه در
این شهر است که تاریخ
انشای وقف‌نامه آن سال
۱۱۰۶ ه.ق است. این
مدرسه علاوه بر ارزش و
اهمیت فرهنگی - مذهبی
از جمله آثار تاریخی
شهر خوانسار است.

۱۶. صباغی به معنای رنگرزی است.



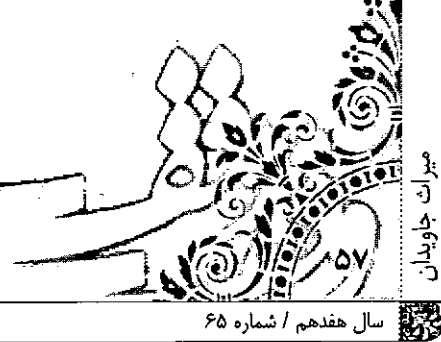
عرض این قطعه از جنوب به شمال ۱۸ متر و طول آن ۲۸ متر از دکان‌ها به رودخانه تا معلوم باشد و تمامی یک قطعه نهالستان ظهر مدرسه از طرف شرق شروع می‌شود، از نبش پل بزرگ و نبش دیوار طرف جنوبی مدرسه به دیوار خود قطعه و منتهی می‌شود به جدول هرز آب حمام دوراه و طول این قطعه ۲۵ متر عرض آن تا رودخانه ۸ متر است و اشجار نابته در آن کلا آقای سیدحبیب الله غرس نموده به عنوان اشتراکی خود و موقوفه مدرسه به شرح و کالت‌نامه فوق‌الذکر کلیه یک قطعه زمین کوچک مثلثی است که جنب همین قطعه است که ذکر آن شد و محدود است جنوباً و غرباً به مدرسه و شمالاً به هرز آب حمام و شرقاً به رودخانه و قطعه مزبور در قلم دوم و اشجار نابته در آن جدید است و آقای سیدحبیب‌الله اشجار را هر چه هست غرس نموده که آن هم طبق و کالت‌نامه مشاع است بین آقای نامبرده و متولیان سلفاً و خلفاً به این معنی که اشجار جدید الغرس در هر یک از قطعات که ذکر شده و می‌شود طبق و کالت‌نامه رسمی و شرط مندرجه در آن به همین معنی و همین شرط است به استثنای نهال‌های قوی که از سابق است کافه و کلیه یک قطعه منبت کنار نهر درمنان که شروع می‌شود از ابتدای شمالی پل روی نهر معروف به پول یوز^{۱۷} باشی که از حیث طول ۲۰ متر و محدود است غرباً به نهر و جنوباً به پل و شرقاً به شارع و شمالاً متصل است به منبت تحت تصدی آقای امیرزا احمد مشهور به سرباز و معروف به غضنفری با کل ملحقات و منضمات شرعی و عرفیه و اشجار مغروسه در آن که قدیمی است و چنانچه جدید شد قبل از انقضاء و کالت همان صورت اشجار جدید را دارد. کلیه یک قطعه زمین بایر تحت نهر درمنان که توسط [مرحوم] آقا سیدحبیب‌الله به نهالستان تبدیل و محدود است شرقاً به نهر نوقوفیانه و غرباً به شارع و نهر درمنان و جنوباً به دیوار باغ ورثه مرحوم محمدعلی استاد عباس و شمالاً نیز منتهی به شارع و تقریباً به شکل مثلث از حیث عرض ۳۰ متر و از طول چهل متر است و اشجار مغروسه آن هم مشاع است طبق و کالت‌نامه بین وکیل غارس و موقوفه مدرسه، تمامی یک قطعه زمین بزرگ واقعه در بین نهر نوقوفیانه و رودخانه که شروع می‌شود از طرف جنوب به شمال به نهالستان آقایان عسگریها و منتهی به زمین بایر آقایان شهیدی و از حیث طول ۱۲۰ متر است که محدود است غرباً به نهالستان آقایان عسگری و ورثه کربلایی تقی و از طرفی به ورثه حاج میرمطلب که فعلاً آقایان معصومی‌ها در تحت تصدی دارند فعلاً محصور، اصل ملک به شکل شلجمی مضلع و زاویه‌الاضلاع تمام این قطعه نیز پس از عمران، آقای سیدحبیب‌الله به شرح و شرایط مزبوره نهال کاری و چهار قطعه در یک قطعه است با کل توابع و لواحق به انضمام چشمه آبی که اختصاص به همین قطعات نامبرده بالا دارد و جدید الاحداث خاتم خاتمه پس از شرح و بسط و تعیین و تشخیص و موقوفات و مایملک مدرسه و دوراه از آنچه مرحوم بانی وقف نموده و از هر چه که آقای سیدحبیب‌الله فوق‌الذکر با معیت و جهد و جد و زحمات اخ اعزاز جمند خود آقا سیدجمال الدین در صدر عمران و ازدیاد موقوفات برآمد و کلا و طرا برای استحضار مؤمنین و اطلاع اخلاف متولیان با مشخصات تذکار یافت و آنچه بر موقوفات و عمران افزوده و متصرف گردیده به استثناء صدی پنج از سهم وقودالحصه مولکین آقای سیدحبیب‌الله صرفه جویی شده است. از خداوند خواستاریم که نسلا بعد نسل این شیوه باقی بماند به حق محمد و آله الطاهرین و حرره محمدجواد^{۱۸} المتخلص به افسر الشعراء، تاریخ فوق ورقه در متن وقف‌نامه اوائل سطر ۱۴ چون سند رسمی ۴۵/۱/۱۶/۱۸۹۸۴

ابتیاعی از محمد مهدی شجاعی تحت پلاک ۱۵۵۴ از درآمد موقوفه مدرسه دوراه خریداری شده عطف به مفاد و کالت‌های ذیل این وقف‌نامه در تاریخ زیر طبق شرایط وقف از هر جهت و تولید آن هم بر طبق همین وقف‌نامه عیناً به مالکیت مدرسه واگذار و سلب از مالکیت از خود نمودم و چون این ملک در شمال مسجد مدرسه واقع است که ان‌شاءالله متولیان فعلی و بعدی با احداث بنای جدید و با نظریه مهندسی و معمار ضمیمه مدرسه و ملحقات آن بنمایند «فمن بدله بعد ما سمعه فانما ائمه علی الذین یدلون» به تاریخ پنجم ربیع‌الثانی ۱۳۸۹ هجری قمری و اول تیرماه ۱۳۴۸ شمسی مراتب بالا صحیح است. حبیب‌الله میرباقری شماره ۷۳۴۸ صادره و ساکن خوانسار متولی

۱۷. پل کوچکی است که بر روی نهر درمنان واقع است. یوزباشی از دویخش «یوز» به معنای صد و باشی به معنای رئیس است یوزباشی به معنای رئیس صدتن است. این کلمه اصلاً اصطلاح نظامی است به معنی درجه‌داری که فرمانده صدنفر باشد (فرهنگ فارسی معین، ج ۴، ص ۵۲۷۳)

۱۸. مرحوم محمدجواد والاوسی متخلص به افسرالشعراء، از شعرای معاصر خوانسار بوده که در سال ۱۳۴۷ دارقانی را وداع گفته است از ایشان علاوه بر انتشار ۵ مجلد از آثار شعری، آثار خطی بسیاری شامل لولایج، وقف‌نامه‌ها و مهر نامه‌های باقی‌مانده است که نمودی از آثار خوشنویسی ایشان است.





و متصدی و وکیل ورثه مرحوم حاج میرباقر خوانساری.
پایان وقفنامه فوق توسط حدود ۳۰ نفر از اطرافیان مرحوم حاج حبیب‌الله مورد تأیید واقع شده است و سپس توسط حضرات آیات عظام حاج سیدمحمدتقی خوانساری، حاج سیداحمد خوانساری، حاج شیخ محمدحسن شاکریان، حاج سیدجمال‌الدین محمودی، حاج سیدمحمدعلی بن الرضا، حاج سیدحسین علوی و حاج سیدمصطفی صقایی خوانساری مورد تأیید قرار گرفته است.

منابع

- قرآن کریم.
۱. شجره‌نامه سادات میرباقری و وقفنامه مدرسه میرباقری خوانساری.
 ۲. میرمحمدی، حمیدرضا، *جغرافیای خوانسار*، جلد اول و دوم، دبیرخانه کنگره بزرگداشت علامه آقاحسین خوانساری، قم، ۱۳۷۸.
 ۳. غضنفری، سیدمهدی، مسائل عصر جدید، چاپ نهضت، قم، ۱۳۷۲.
 ۴. میرمحمدی، حمیدرضا، آیت‌الله حاج سیدمهدی غضنفری خوانساری، *مجله آینه پژوهش*، شماره ۸۳، مهر و آبان ۱۳۸۲.
 ۵. معین، محمد، *فرهنگ فارسی*، امیرکبیر، چاپ یازدهم، ۱۳۷۶.
 ۶. میرمحمدی، حمیدرضا، *اختران فروزان خوانسار*، انتشارات ارمغان قلم، ۱۳۷۸.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

